

ЗАБАВНИК

8. 7. 2022. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXXXIV • ЦЕНА 250 ДИНАРА • БРОЈ 3674

ISSN0032-339-X

03674

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ДОДИР УСАНА

За читање
и уживање

Џон Апдајк

„Ох, Џени! Престани да глумиш жртву! Лепо кажу: буди у контакту ако желиш да будеш у току”, одбрусила је Телма.

Осетио је да му лице прекрива врелина, знао је да је црвен, па је црвенио још и више. Госпођа Луц замахну гужвавом паклицом Херберта Терејтона.

„Хоћеш да запалиш?”, упитала је Џона.
„Ипак не бих, хвала Вам”.

„Баталио си? Лоша навика, вала. Штета што их нисам оставила кад сам била у вашим годинама... У ствари, не знам ни да л' сам тад била *йочела*...”

„Није то, него ћу ускоро кући, а мајка осети по даху ако пушим. Та намирише и после жваке”.

„И није то не знам какав проблем”, уверавао је Џон. „Него нам долазе на вечеру неки људи из Филадельфије”. Окренуо се ка Телми: „Ако је нешто у плану за вечерас, не рачунај на мене”.

„У животу има превише, али превише разочарања”, рекла је.

„Ти то озбиљно?”

„Превише, али превише...”

Госпођа Луц замахну рукама.

„Ах, ти људи из Филадельфије...”

Младић се тада поколебао:

„Можда ипак није требало да вам досађујем са овим”. Сачекао је за тренутак, а пошто га је госпођа Луц слушала са све већим занимањем, наставио је: „Мајка би да их послужи вином, а тата се још није вратио из школе. Не знам да ли ће стићи пре него што се дисконт затвори. До шест

ПРИЈАТЕЉИ ИЗ

Трен пре него што су се врата отворила, под напола превученим шалонима назрео јој је бедра. Код куће је, значи. На себи је имала мајицу с натписом *Камј Винивохо* и онај њен кратак шортс.

„За име бога, Џени, зашто!”, завапила је.

Његово име, Џон, Телма је изговарала тако да се римује са *ен*. Летос је посетила Њујорк, па се сад старала да говори као Њујорчанка.

„Шта те, аман, доводи у ово доба?”

„Здраво, Тел”, рекао је. „Надам се... Вероватно није најбоље време за посету”.

Телма се вратила чупању обрва, он је желео да престане с тим, кад је испружила руку и додирнула жилаво удубљење при дну његова врата. Није ту било кидисања, само њене добродошлице.

„Добро де, Џени. Ти знаш да ја, овај... Мама и ја... да ти се увек обрадујемо. Мајко, чик погоди ко нам је то дошао у ове ситне сате!”

„Шта чекаш, уведи Џона Нордолма”, добацила је госпођа Луц кад га је угледала. Заваљена у вишњацрвену наслоњачу, гледала је телевизор и дуванила. Стресала би пепео у кафену шољу што јој је лежала на крилу. Хаљина на госпођи Луц се засукла до изнад колена.

„Здраво, госпођо Луц”, рекао је Џон и покушао да не гледа у та набубрела, бледа колена. „Много ми је непријатно што вам досађујем овако касно”.

„Чу'ш касно...” Повукла је дуг дим и издахнула на нос, као што раде мушкарци. „Била су нам и малопре нека деца”.

„Па, и ја бих навратио да ме је ко позвао”.

„А зашто ускоро мораш кући?”, занимало је Телму.

Госпођа Луц шмркну.

„Муче ме синуси. Нит' осећам мирис цвећа у дворишту, нит' миру онога што једем. Пусту децу да пуше ако им се хоће, ако им годи. И то ми је нешто... Моја Телма, ако јој се пуши, у својој рођеној кући, у сопственој дневној соби, може кад хоће! Али изгледа да њу то не вуче. Да ти кажем, и боље”.

Ако нешто Џон мрзи, то је кад га неко прекида, али на сату је било скоро пола шест.

„Имам проблем”, казао је.

„Проблем? Страшно. Мајко, мислила сам да је ово једна пријатељска посета”. „Немој тако да говориш”, госпођа Луц је стала уз госта.

„Мало је компликовано...”, отпоче Џон.

„А, како да причам, мајко? Како?”

„Чек да искључим ово”, госпођа Луц шкљоцну дугме за гашење телевизора.

„Али, мајко, слушала сам то!”, Телма се забаци у столицу, а ноге јој севнуше. *Како је само љујка и кад се дури*, мислио је Џон.

Онда је госпођа Луц показала искрено саосећање. Ставила је дланове на крило, спремна да саслуша.

ради, јел' тако? Пошто је мајка заузета чишћењем куће, отишао сам до радње...”

„Натерала те је да пешачиш читаву миљу? Јадничак! Зар не возиш?”, упитала је госпођа Луц.

„Наравно да возим, али нисам још напунио шеснаест година”.

„Ко би рекао, баш си ижцикљао”.

Џон покуша да ухвати Телмину реакцију на ове речи. Она се претварала да чита неки изнајмљен роман увијен у целофан.

„Отпешачио сам до дисканта”, наставио је Џон, „али продавац није хтео ништа да ми да без писане потврде. Био је неки нов”.

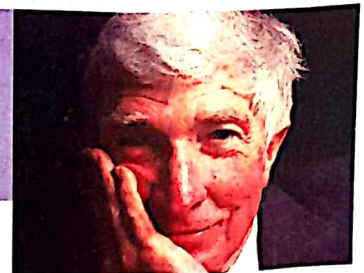
„Печал твоја кида ме на две поле”, добацила је Телма као да чита из књиге. „Не обраћај пажњу”, рече госпођа Луц, „Френк само што није стигао. Да сачекамо да дође, па да скокне с тобом по пиће?”

„То звучи одлично! Много Вам хвала”.

Госпођа Луц притисну дугме и упали телевизор: насмејани тип свирао је на клавиру. Џон није знао ко је то; они код куће немају телевизор. Ђутке су гледали све док господин Луц није залупао по трему, када су боце од млека зазвекале.

„И немој да се изненадиш ако је мало под гасом”, упозорила је госпођа Луц.

Џон Апдајк (1932–2009) био је славни амерички књижевник и критичар, вишеструки добитник Пулицерове награде. Објавио је више од двадесет романа, десет збирки песама и мноштво критичких осврта и есеја о уметности ■

Ако ћемо право, уопште није деловао пијан. Био је као они срећни мужеви у филмовима. Назвао је Телму његовом малом пуслицом и цмокнуо је посред чела; госпођу Луц је ословио са његова велика пуслица, па прислонио своје на њене усне. Онда се свечано руковао са Џоном, рекао како се заиста, али заиста радује што га види и питао како су његови.

„И даље је на ТВ-у тај шалабајзер?!”, казао је најзад.

„Татице, молим те смарај неког другог”, Телма искључи телевизор, „Џени би да прича са тобом”.

„И ја бих да причам са Џонијем”.

Господин Луц наједном рашири руке и поче да стиска и отвара песницу. Био је то крупан човек, са седом

обријаном косом изнад малих ушију приљубљених уз главу. Џон није знао како да почне, те је госпођа Луц изнела у чему је ствар. Када је завршила, господин Луц се замислио:

„Људи из Филаделфије, кажеш? А да се неки од њих не зове можда Вилијем Л. Трекслер?”

„Не. Заборавио сам им имена, али није то, сигурно. Тип је инжењер, а његова супруга је ишла са мојом мајком на колеџ”.

„Опа, људи са колеџа. Е па, онда да морамо да им узмемо нешто *софистицирано*”.

„Тата, молим те. Затвориће се продавница”.

„Теси, чула си Џона. Људи са колеџа. Људи са дипломама. А дисконт само што се није затворио, па ко не би похитао!”

Пребацио је једну руку преко Џоновог рамена, другом повео Телму и погурао их ка вратима.

„Ето нас за минут, мама”, рекао је. „Пази како возиш”, довикну госпођа Луц са полуосветљеног трема.

Господин Луц возио је огромног плавог бјуика.

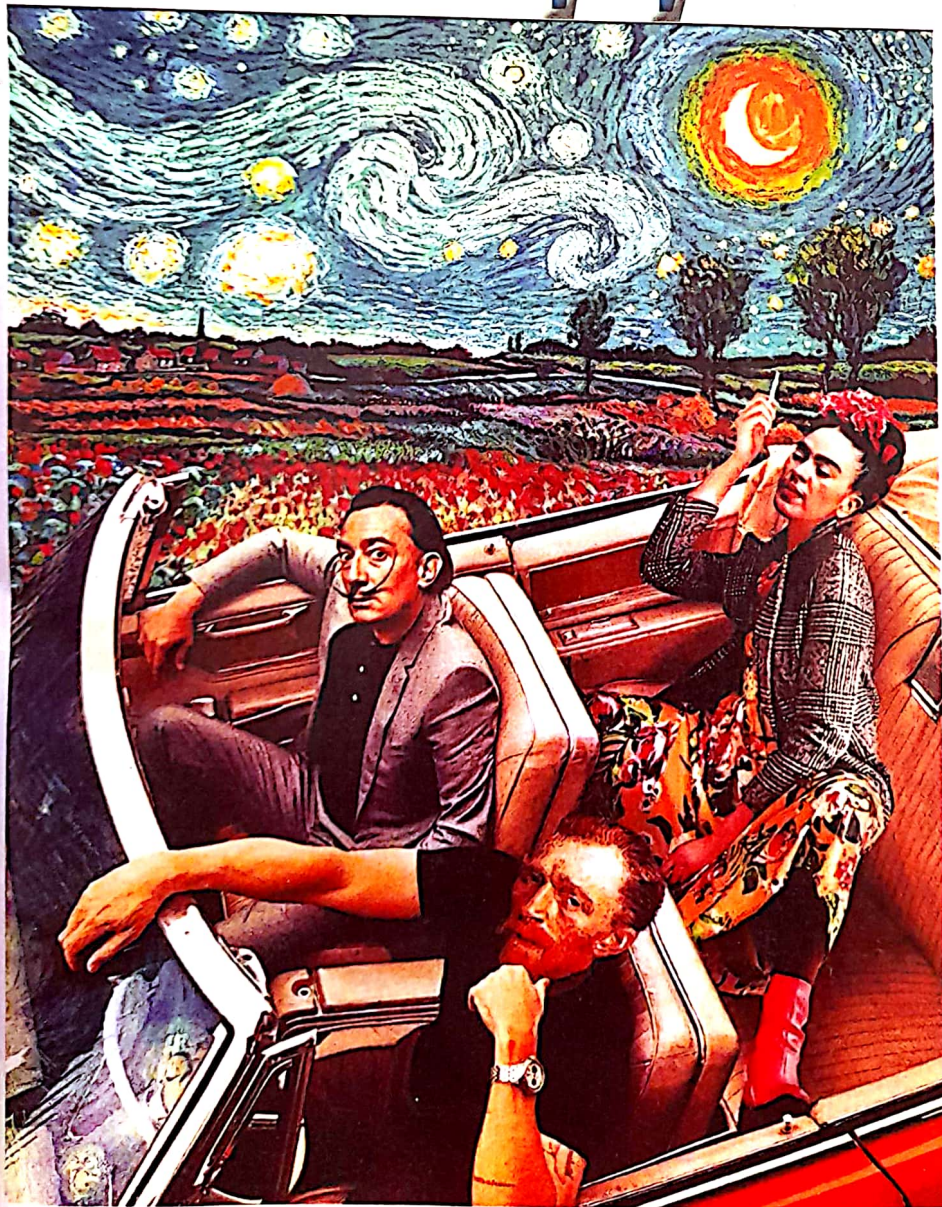
„Ја ти никад нисам ишао на колеџ”, признао је, „а могу да купим нов ауто кад год пожелим”. Казао је ово не пакосно већ благо и зачуђено.

„Ох, татице, само не опет о *шоме*”, завртела је главом ка Џону, а њему је било јасно кроз шта је све морала да прође.

Види је само, помислио је Џон, како бих јој ирицкао усну, све док не *ипроквари*.

„Џоне, јеси ли икада возио овакав ауто?”, упитао је господин Луц.

ФИЛАДЕЛФИЈЕ

„Нисам. Возио сам само плимут од мојих родитеља, а он и није нешто”.

„Које је годиште?”

„Не бих знао тачно”.

И те како му је било познато да је модел из 1940. и да су га његови купили половног после рата.

„Има мењач. А Ваш је аутоматик, јелда?”

„Аутоматско мењање брзина, уље за аутоматски мењач, жмгавци, нема шта нема”, набрајао је господин Луц. „Чудно је то, Џоне, да један образован човек попут твог оца вози ту неког старог плимута, а пази мене: нисам прочитао више од десет, двадесет књига... И то ми је нека правда”. Ударио је по бранику, сагнуо се да уђе у ауто, а онда се предомислио: „Хоћеш ти да га провозаш?”

„Еј, тата те пита нешто”, Телма је прекинула тишину.

„Не умем”, признао је.

„Часком ћеш да научиш, часком. Хајде, упадај, да не окаснимо!”

И Џон седне за волан. Једва се видео кроз ветробранско стакло. Овај ауто је шири од плимута; хауба му је пространа као чамац. Господин Луц показа Џону да ухвати ону малу ручку иза волана.

„Повучеш је *шако* ка себи; е, баш тако, да упадне у један од зареза. 'П' ти је 'паркирај' – кад нигде не идеш. 'Н' је 'неутрално', као на ауту који имају твоји. То скоро да и не користим. 'У' је успорено, за стрм терен, узбрдице и низбрдице. 'В' значи 'вози': стиснеш и машина ради за тебе. Најчешће користиш то дугме. И 'Р'. Шта би било 'Р'?”

„Рикверц”, одговори Џон.

„Доста добро, доста добро. Теси, дечко је паметан. Никада неће имати нов ауто. И, кад их узмеш све

заједно, редослед запамти по реченици 'префарбај новчић у вршиште розе'. То сам смислио када сам старију кћерку учио да вози.

„Префарбај новчић у вршиште розе”, поновио је Џон.

„Одлично. А сада, да кренемо”.

Посегнуо је да убаца кључ у браву; остали кључеви у грозду зазвек-каше. Џону је почело да кључа у стомаку.

„Којом брзином бисте да кренемо?”, питао је господина Луца.

Биће да га овај није чуо чим је само поновио „да кренемо” и лупнуо врховима прстију по инструмент-табли. Дебелим, хошкастим, маљавим прстима. Телма се нагнула са задњег седишта тако да јој је образ скоро додирнуо Џоново уво, и дошапнула му:

„Стави у 'В'”.

То је и учинио, па је потражио дугме за покретање аута.

„Како се пали?”, питао је Телму.

„Нисам никада обратила пажњу. У прошлим колима било је дугме за паљење, али га овде не видим”.

„Стисни педалу”, отпеvuшио је осмехнут господин Луц, загладан у пут пред њима, „и крећемо. И ах, аах, *крећемо*”.

„Само дај гас”, предлагала је Телма, а Џон стисну свом снагом, да му нога не би подрхтавала. Мотор је захучао и ауто се одвојио од ивичњака. Већ после једног блока управљао је сасвим добро.

„Ма, ко чамац по мирној води”, рекао је својим путницима.

Био је задовољан овим поређењем. Господин Луц је зашклибио:

„Као шта?”

„Као чамац”.

„Немој тако брзо”, Телма је била обаврива.

„Мотор је готово нечујан”, објаснио је Џон, „као мачка кад спава”.

Тада му из Бисерне улице излете камион. Господин Луц, не би ли укочио, ударао је ногом у под пред собом. Џон се једва суздржао да се не насмеје.

„Видим, видим”, смањио је брзину како би камион имао простора да скрене. „Е, ал' ови што возе камионе: мисле да је цео пут њихов”, додао је и пустио да му једна рука склизне са волана, па је тако, возећи једном руком, претекао аутобус. „Шта може на отвореном путу?”

„Добро питање, Џоне”, одговори господин Луц, „али не бих знао... Можда до деведесет на сат”.

„Црта је већ прешла сто десет”.

За трен опет завлада тишина – изгледа да се никоме не прича – кад Џон узвикну: „Страва! Па, ово и беба може да вози”.

„Рецимо, ти”, добаци Телма. Значи, ипак је приметила како добро вози.

Испред дисканта је била хрпа аутомобила. Сад је требало упаркирати тог великог бјуика између два аута.

„Добро је, добро је, стој. Ни макац даље, ехеј”, господин Луц изађе из кола, а Џон још није стао. „Ти и Теси ме чекајте овде”, казао је, „идем по пиће”.

„Господине Луц, господине Луц”, дозивао је Џон кад је овај већ замакао.

„Таааааа!”, Телма је била гласнија.

Ето ти назад господина Луца:

„Шта је сад, омладино?”

Џон примети да му је глас постао скичав. Мора да је огладнео.

„Ево новца који су ми дали”, из џепа на трегерицама извукао је замотуљак од два долара. „Мама ми је рекла да узем нешто повољније, а да није лоше”.

„Повољније, а да није лоше, кажеш?”, поновио је господин Луц.

„Нешто попут калифорнијског шерија, тако је казала”.

„Шта је рекла за тај шери? Да га узмеш или не?”

„Ваљда да узмем”.

„Ваљда да узмеш”. Господин Луц се одгурну од аута, закорачи уназад и довикну им: „Да ме чекаете у колима и да не мрдате. За минут ћу”.

Младић се тада разбашкарио у возачевом седишту. Пребацио је руку преко волана:

„Свиђа ми се твој ђалац”.

„Ееех, кад би знао каква је он према мајци...”, каза му Телма помало одсутно.

Џон је неко време проматрао ситне наборе испод палца и зглоба, онда је ослонио зглоб на волан и најзад зурео у малешне мишиће што се грче на подлактици. „Знаш шта ћу да набавим?”, рекао је. „Један сат”.

„Ох, Џен”, рече Телма.

„Престани да се дивиш сопственој руци. Грозно је”.

Трачак осмеха заиграо му је на уснама, али је успео да задржи своје јаке, подрхтале прсте ту где јесу. „Тих, да ми је сад један дим, све би дао!”

„Тата увек има једну паклу у ладници”, Телма се обрадова. „Дохватила бих је да ми нокти нису овако дуги”.

„Сад ћеш ти да видиш ко је срећне руке”.

И био је: у похабној паклици *Cigaroi zlayna* било је цигара. Извукао је једну. Прво је повукао дим он, па она, па он...

„Ах”, прошапутала Џон, „прва цигара данас, како гребе и струже низ грло”.

„Пази да не наиђе тата. Моји мрзе кад пушим”.

„Телма”.

„Реци”. Загледала се у његове очи, сенка јој је прекрила део лица.

„Немој да чупаш обрве”.

„Е па, мени се баш овако свиђају”.

„То је као кад ме зовеш 'Џен'”.

За трен настаде тишина, али не она непријатна.

„Бацај цигару, Џен. Ево га, излази из радње”.

Куповина у дисканту истрезнила је господина Луца.

„Изволи, Џоне”, рекао је пословно и пружио велику бордо боцу. „Боље сад ја да возим. И ти си добар, али ја знам пречице”.

„Од ваше куће могу и пешака”, предложио је Џон иако је знао да господин Луц не би то допустио. „Јако сам Вам захваљан на свему”.

„Одвешћу те до куће. Људи из Филаделфије не смеју да чекају. Нећемо ваљда да дозволимо да ово млађахно момче хода читаву миљу, јел' тако, Теси?”

Нису знали шта би казали на то, па су отхутали цео пут, мада је Џона мучило доста тога. Када се ауто зауставио испред куће, сеоске, али близу пута, младић је скупио храбрости да пита:

„Само још нешто, господине Луц. Имам ли кусур?”

„Шта?! О, мој бого! Ето, заборавио бих. И онда би твој отац рекао да сам лупеж”.

Завукао је руку у џеп и, не гледајући, пружио долар, четвртину и још и пени.

„Ето, то ти је кусур”, рече му господин Луц.

„Доста ми је остало”, примети Џон. Мора да је неко јефтино вино. Можда је ипак било боље да

је мама позвала тату да успут купи нешто.

„Шта друго да кажем осим: хвала вам много”.

„А сад збогом, друшкане”, поздравио га је господин Луц.

„Довиђења. Видимо се, Телма. Не заборави шта сам ти рекао”, намигну јој и залупи врата.

Ауто је полако кренуо, а Џон се запутио стазом ка кући. „Не заборави шта сам ти рекао”, поновио је и намигнуо. У рукама му је била тешка, расхлађена боца. Погледао је етикету. Писало је *Chateau Mouton Rothschild 1937* ■

С енглеског превела Магда Миликић

